

daarom, niet zeer verfijnd, flaneeren op het koper genoemd. Flaneeren! Is er burgerlijker qualificatie denkbaar voor een techniek die van ons gevoel de teerste en vluchtigste, de krachtigste en meest overwogen uiting kan zijn?

Door wijziging te brengen in de samenstelling van zijn vernis of etsgrond kan een kundig etser verschil bereiken in de nerf

wordt. Waar bij de ets door verschil in bijten wel verschil in lijnbreedte wordt verkregen, ontbreekt toch de geleidelijke overgang.

De etsgrond werd vroeger op de plaat gehecht door ze na verwarming daarop te doen smelten door de mazen van een fijn, meest zijden weefsel dat de grond in een dot bijeenhoudt. Na afkoeling is dan de grond een vrijwel gelijkmatig-dikke, harde en doorschijnende laag. Ten einde nu bij het

AFB. 4. JAN POORTENAAR. „ZAND LOSSEN.” ETS, IN HOOFDZAAK DOOR GEBETEN LIJNEN TOT STAND GEKOMEN, HIER EN DAAR IS DE ROULETTE AANVULLEND GEBRUIKT (ZIE AFB. 5).

van de gebeten lijn. Het kenmerkende verschil in uiterlijk tusschen de lijn van gravure en ets is, dat de eerste aan de kanten scherp begrensd is, de tweede min of meer rafelig — wat echter meestal pas onder het vergrootglas aan den dag treedt. Dan heeft de gegraveerde lijn de mogelijkheid van dik en dun in elkaar te doen overgaan: hoe dieper de hand het graveerijzer voert, hoe breder de weggestoken hoeveelheid koper

teekenen met de naald de lijnen duidelijker zichtbaar te maken, wordt de plaat terwijl ze nog warm is boven de walmende vlam van een kaars gehouden: de aanslag verbindt zich dan met den grond, zoodat na afkoeling een zwarte glanzende vernislaag is verkregen, waarvan het zwartsel niet loslaat of afgeeft (Afb. 2). Een meer gelijkmatige laag is te verkrijgen op de tegenwoordig meest gebruikelijke wijze, waarbij met een